

मे. श्री हनुमान मिनरल्स या कंपनीद्वारे सर्व्हे क्र.७/२, गांव ब्राम्हणी (प.ह.नं.८०), पो.बोरखेडी, ता. व जि.नागपूर या ठिकाणी १४,४०० टन प्रतीवर्ष मॅगनिज ऑक्साइड या उत्पादनासाठी प्रस्तावित प्रकल्पाच्या पर्यावरण विषयक जाहीर लोकसुनावणीचे इतिवृत्त दि. १३/०९/२०१९.

मे. श्री हनुमान मिनरल्स या कंपनीद्वारे सर्व्हे क्र.७/२, गांव ब्राम्हणी (प.ह.नं.८०), पो.बोरखेडी, ता. व जि.नागपूर या ठिकाणी १४,४०० टन प्रतीवर्ष मॅगनिज ऑक्साइड या उत्पादनासाठी प्रस्तावित प्रकल्पाची पर्यावरण विषयक जाहीर लोकसुनावणी दिनांक १३/०९/२०१९ रोजी सकाळी ११.३० वाजता ग्रामपंचायत कार्यालय, ब्राम्हणी, पो.बोरखेडी, ता. व जि.नागपूर येथे श्री. रविंद्र खजांजी, अतिरिक्त जिल्हादंडाधिकारी, नागपूर यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आली. श्री.राहुल वानखेडे, प्रादेशिक अधिकारी, नागपूर हे म.प्र.नि.मंडळाचे प्रतिनिधी तथा लोक सुनावणी समितीचे सदस्य होते व श्री.आनंद काटोले, उप-प्रादेशिक अधिकारी, नागपूर-२ यांनी समन्वयक म्हणून काम केले. पर्यावरण विषयक लोक सुनावणीच्या वेळी उपस्थित असलेल्या लोकांच्या नावांची यादी सोबत जोडत आहोत. (सहपत्र-१).

पार्श्वभूमी

मे.श्री हनुमान मिनरल्स लघू उद्योग म्हणून नोंदणीकृत आहे. श्री हनुमान मिनरल्सचे कार्यालय व कामकाज सर्व्हे क्र. ७/२, ब्राम्हणी (प.ह.नं.८०) पो.बोरखेडी, ता. व जि.नागपूर महाराष्ट्र येथे स्थित आहे. कंपनीचे सध्याचे व प्रस्तावित उत्पादन कार्य सर्व्हे क्र. ७/२, ब्राम्हणी (प.ह.नं.८०) पो.बोरखेडी, ता. व जि.नागपूर महाराष्ट्र येथील १.४२ हेक्टर क्षेत्रात स्थित आहे. प्रस्तावित प्रकल्प हा प्राथमिक धातुशास्त्रीय प्रकल्प असून सर्व्हे क्र. ७/२, ब्राम्हणी (प.ह.नं.८०) पो.बोरखेडी, ता. व जि.नागपूर महाराष्ट्र येथील १.४२ हेक्टर क्षेत्रामध्ये मॅगनिज ऑक्साइड व मॅगनिज डाय-ऑक्साइडच्या उत्पादनाचा प्रकल्प आहे.

प्रयोजन व कार्यपध्दती

उप-प्रादेशिक अधिकारी, म.प्र.नि.मंडळ, नागपूर-२ यांनी अध्यक्षांच्या परवानगीने अध्यक्ष, लोकसुनावणीचे समितीचे सदस्य व उपस्थितांचे स्वागत करून लोकसुनावणीला सुरवात केली.

सर्वप्रथम श्री. रविंद्र खजांजी, अतिरिक्त जिल्हादंडाधिकारी, नागपूर व अध्यक्ष जन लोकसुनावणी समिती, यांनी जाहिर लोकसुनावणी घेण्याबाबतचा उद्देश व त्याची कार्यपध्दती समजावून सांगितली. त्यानुसार या ठिकाणी प्रस्तावित उत्पादनाच्या परवानगी बाबतचा कोणताही निर्णय घेण्यात येणार नाही असे स्पष्ट केले. या जाहिर लोक सुनावणीमध्ये घेण्यात येणाऱ्या आक्षेपांची नोंद घेणे व शासनास पाठविणे एवढेच काम ही समिती करणार. त्यामुळे उपस्थित जनतेला या प्रकल्पाबाबत त्यांच्या सूचना, टिका, टिप्पणी, निवेदने व आक्षेप घ्यावयाचे असतील तर या ठिकाणी तोंडी किंवा लेखी स्वरूपात मांडावयाचे आहेत त्याची नोंद घेवून ते शासनास पाठविण्यात येईल असे सांगितले.

उप-प्रादेशिक अधिकारी, म.प्र.नि.मंडळ, नागपूर-२ यांनी भारत सरकारच्या वने व पर्यावरण मंत्रालयाच्या अधिसूचना क्र. **SO 60 (E) dtd. 27th Jan. 1994** व सुधारणा दिनांक १४ सप्टेंबर, २००६ नुसार लोकसुनावणी घेण्याचे प्रयोजन विशद आहे. तसेच त्यामधील तरतुदीनुसार दिनांक १३/०८/२०१९ ला दैनिक हितवाद (इंग्रजी) व दैनिक सकाळ (मराठी) या दोन मोठ्या प्रमाणात वितरीत होत असलेल्या स्थानिक वृत्तपत्रात या पर्यावरण विषयक लोकसुनावणीबद्दल जाहीर सूचना प्रसिध्द करण्यात आले आहे त्याबद्दल कळविले. दैनिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द झालेल्या सुचनांच्या वृत्तपत्र कात्रणाची प्रत सोबत जोडली आहे. (सहपत्र-२).

भारत सरकारच्या वने व पर्यावरण मंत्रालयाच्या अधिसूचने प्रमाणे प्रकल्पाची ठळक वैशिष्टे असलेल्या, पर्यावरण आघात मुल्यनिर्धारण अहवालाच्या संक्षिप्त विवरणाची प्रत व इतर माहिती असलेले कागदपत्रे (इंग्रजी व मराठी मध्ये) विविध सरकारी कार्यालयात तसेच ग्रामपंचयत कार्यालयात नागरीकांच्या अवलोकनार्थ ठेवण्यात आलेले होते. जाहिर सूचना प्रसिध्द झाल्यापासून जाहिर सुनावणीच्या तारखेपुर्वी परिसरातील लोकांकडून लिखित स्वरूपात सूचना, टीका-टिप्पणी व आक्षेप मागविण्यात आलेले हाते. जाहीर लोकसुनावणीच्या दिवसापर्यंत २ निवेदने/आक्षेप म.प्र.नि.मंडळाकडे प्राप्त झाल्या. तदनुसार, मंडळाचा आदेश क्र. ई-६०/२०१९ पत्र क्र. BO/JD/(WPC)/PH/B-3176 dtd. 27/08/2019 नुसार लोक सुनावणी समिती गठीत करण्यात आली. या आदेशाची प्रत तसेच लोकसुनावणी पुर्वी / दरम्यान प्राप्त तक्रारी व समर्थनाच्या प्रती सोबत जोडत आहे. (सहपत्र-३).

तदनंतर उप-प्रादेशिक अधिकारी, म.प्र.नि.मंडळ, नागपूर-२ तथा समन्वयक यांनी प्रकल्प धारकाला प्रकल्पाबद्दल व पर्यावरणीय अहवालाबाबत विस्तृत सादरीकरण करण्यास सांगितले. तदनुसार, प्रकल्प धारकाच्या प्रतिनिधीने तपशिलवार स्थानिक भाषेत १४,४०० टन प्रतीवर्ष मॅगनिज ऑक्साइड या उत्पादनासाठी प्रकल्पाच्या पर्यावरण विषयक बाबींबाबत प्रकल्प परिसर, प्रस्तावित प्रकल्पाचे लाभ, प्रस्तावित सुविधा, अग्निशामक सुविधा, प्रक्रियेचे विवरण, वातावरणाची माहिती आणि अपेक्षित परिणामांची पडताळणी, जमिनीवरील घटक, वातावरण व हवामान, हवेतील घटक, परिसरातील हवेचा दर्जा, आपत्ती व्यवस्थापन योजना, हवा प्रदूषणाचे स्रोत, ध्वनी घटक, जल घटक, उपलब्ध पाण्याचा दर्जा, पाण्याचा वापर, सांडपाण्याची निर्मिती, जैविक घटक, सामाजिक आणि आर्थिक घटक, स्थानिक मूलभूत सोयीसुविधांवर होणार परिणाम, परिसरातील प्रकल्पग्रस्त लोकांना देण्यात येणाऱ्या नुकसान भरपाई, पर्यावरण व्यवस्थापन योजना, हवेतील उत्सर्जन, सांडपाणी व्यवस्थापन, वनीकरण कार्यक्रम, काळजी व्यवस्थापन आणि परिक्षण या बाबींवर सादरीकरण केले.

सादरीकरण झाल्यावर श्री.आ.नि.काटोले, उप-प्रादेशिक अधिकारी तथा समन्वयक यांनी उपस्थित नागरिकांना या प्रस्तावित प्रकल्पाबाबत आपले अभिप्राय, विचार, टीका, टिप्पणी व प्रश्न विचारण्याबाबत आव्हान केले. त्याप्रमाणे खालील नमुद लोकांनी आपले अभिप्राय, विचार, टीका, टिप्पणी व प्रश्न मांडले.

कार्यवृत्त :

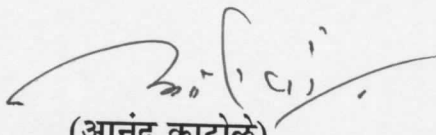
१. श्री.मंगेश मांडवे, ब्राम्हणी.
  - सदर उद्योगामुळे गावांमध्ये वासाचा त्रास होतो, याबाबत उपाययोजना करावी व ३३ टक्के वृक्षलागवड करावी.
२. श्री.वासुदेव घोडमारे, ब्राम्हणी.
  - उत्पादन प्रक्रिये दरम्यान निर्माण होणाऱ्या धुळीचा त्रास होतो, यावर उपाययोजना करावी. वृक्ष कुठे लावणार, गावकऱ्यांचा सहभाग व मार्गदर्शन घ्यावे.
३. श्री.आनंद दिवे, ब्राम्हणी.
  - स्थानिक बेरोजगार महिला व व युवकांना योग्य मोबदल्यासहीत रोजगार मिळावा.
४. श्री.सुनंदा रेड्डी, पर्यावरण तज्ञ.
  - यांनी प्रकल्पास समर्थन दर्शविले.

५. श्री.एच. मलबाबू.
- स्थानिकांना रोजगार देण्यात यावा तसेच वृक्षारोपन करावे. प्रकल्पास समर्थन दर्शविले.
६. श्री.अभिजीत टेंबरे, ब्राम्हणी.
- सदर उद्योगामुळे गावांतील लोकांना धुर व वासाचा त्रास होतो, तसेच अस्थमा असणाऱ्या लोकांना जास्त त्रास होतो.
७. श्री.कैलाश खैरे, ब्राम्हणी.
- गावांतील लोकांना रोजगार मिळाला पाहिजे आणि बेरोजगारांनी रोजगारासाठी कंपनीला भेटावे.
८. श्रीमती. माधुरी घोडमारे, सरपंच, ग्रा.पं. ब्राम्हणी.
- आदर्श गांव निर्मिती करीता कंपनीने प्रयत्न करावे, सहकार्य करावे, रोजगार मिळवा तसेच पर्यावरणाचे रक्षण करावे.
९. श्री. अंशुल मुळे, ब्राम्हणी.
- ३३ टक्के खुल्या जागेवर ८०० वृक्ष कधीपर्यंत लावणार.
  - २ टक्के CSR फंडाचा खर्च कोणत्या माध्यमाने होणार आहे, ग्रामपंचायत की उद्योजकांकडून.
  - कंपनीमध्ये एका कर्मचाऱ्याचे निधन झालेले आहे, कंपनीमध्ये पाण्याची फवारणी होत नाही.
  - कंपनीच्या चिमणीमधुन निघणार धुर हा कमी झालेला आहे. तसेच लवकरात लवकर वृक्ष लागवड करण्यात यावी. काँक्रीट रोड होणे आवश्यक आहे.
  - कंपनीमध्ये कोळसा ताडपत्रीने झाकून आणावा.
१०. श्री.राहुल वानखेडे, प्रादेशिक अधिकारी तथा सदस्य लोकसुनावणी समिती.
- कोळशाची साठवणूक आच्छादनाखाली ठेवण्यात यावा, रेमन्ड मिलला पुरेशी हवा प्रदूषण नियंत्रण यंत्रणा बसविण्यात यावी. कारखान्याच्या परिसरात पक्का रस्ता तयार करण्यात यावा, ज्यामुळे धुळीचा त्रास होणार नाही. तसेच पुरेशा प्रमाणात पाण्याचे फवारे बसविण्यात यावे.

प्रकल्प प्रस्तावक : प्रकल्प प्रवर्तकाने उपस्थित नागरीकांनी मांडलेल्या सुचनांबद्दल अभिनंदन केले व त्यांच्या सुचनांचे तसेच प्रश्नांचे उत्तर खालीलप्रमाणे सांगितले.

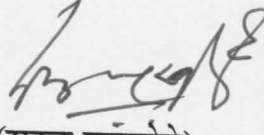
- वासाचा त्रास कमी करण्याकरीता वेट स्क्रबर ही हवा प्रदूषण नियंत्रण संयंत्रणा उभारण्यात येईल.
- पक्का रस्ता तयार करण्यात येईल, उद्योगाच्या परिसरात पाण्याचे फवारे लावण्यात येईल.
- उद्योगाच्या परिसरात ३३ टक्के वृक्षलागवड करण्यात येईल, तसेच गावांमध्ये नागरीकांच्या सहभागातुन वृक्षारोपन करण्यात येईल.
- स्थानिक २० लोकांना त्यांच्या शैक्षणिक अर्हतेनुसार रोजगार देण्यात येईल.
- उद्योजक पर्यावरणीय उत्तरदायीत्व अंतर्गत रू.६.० लक्ष एवढी तरतुद असुन मा.जिल्हाधिकाऱ्यांच्या मान्यतेने गावकऱ्यांच्या मागणीचा विचार करून त्याबाबतचा खर्च करण्यात येईल.
- शाळेकरीता शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येईल. तसेच गावांतील १० वी व १२ वी मंडळाच्या परिक्षेत ७० टक्के गुणांनी उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांना वैद्यकीय व अभियांत्रिकी शिक्षणाकरीता कंपनीतर्फे ५० टक्के मोबदला देण्यात येईल व कंपनीतील कर्मचाऱ्यांच्या मुलांना ६० टक्क्यापेक्षा जास्त गुण प्राप्त केलेल्या विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देण्यात येईल.

लोकसुनावणी समितीचे अध्यक्ष, श्री. रविंद्र खजांजी यांनी नागरीकांच्या सूचनांचे/आक्षेपांचे निवारण करण्याकरीता प्रकल्पधारकास सूचना दिल्या. गावातील १० वी व १२ वी मंडळाच्या परिक्षेत ७० टक्के गुणांनी उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांना वैद्यकीय व अभियांत्रिकी शिक्षणाकरीता कंपनीतर्फे शिष्यवृत्ती देण्याबद्दलचा निर्णय कौतुकास्पद आहे. त्याचा सर्व गावकऱ्यांनी लाभ घ्यावा. तसेच लोकसुनावणी दरम्यान नागरीकांकडून मांडण्यात येणारे प्रश्न हे पर्यावरण विषयक असावे, याबद्दल लोकांना वेळोवेळी संबोधित केले. तसेच श्री. राहुल वानखेडे, प्रा.अ. मप्रनि मंडळ तथा सदस्य लोकसुनावणी समिती यांनी विचारण्यात येणारे प्रश्न पर्यावरणावर संबंधित असावे. याबाबत सूचित केले. तसेच सदर प्रकल्पाबाबत उपस्थित नागरिकांच्या प्रश्नांची व प्रकल्प प्रस्तावकांच्या उत्तराची उजळणी केली व उपस्थित जन समुदायाने शांतपणे आपले निवेदने मांडली व योग्य ते मुद्दे उपस्थित केले व त्यांची नोंद घेण्यात आली आहे याबद्दल कळविले. पर्यावरण विषयक समितीच्या अध्यक्ष, श्री. रविंद्र खजांजी यांनी सुनावणीचे सर्व समावेशक इतिवृत्त पर्यावरण विभागात पाठविले जाणार याबाबत उपस्थित नागरिकांना कळविले. पर्यावरण विषयक लोकसुनावणीचे समन्वयक श्री. आनंद काटोले यांनी सर्वांचे आभार व्यक्त केले. तसेच माननीय अध्यक्षा यांच्या परवानगीने ही जाहिर लोकसुनावणी संपली असे जाहिर करण्यात आले.

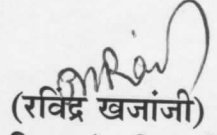
(आनंद काटोले)

उप-प्रादेशिक अधिकारी-२,
म.प्र.नि.मंडळ, नागपूर व
समन्वयक, लोक सुनावणी
समिती

(राहुल वानखेडे)

प्रादेशिक अधिकारी,
म.प्र.नि.मंडळ, नागपूर व
सदस्य, लोक सुनावणी समिती

(रविंद्र खजांजी)

अतिरिक्त जिल्हादंडाधिकारी, नागपूर व
अध्यक्ष, लोक सुनावणी समिती